

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 - Ouderbetrokkenheid 3.0	9
1.1 De verschillende stadia van ouderbetrokkenheid	9
1.2 Ouderbetrokkenheid 3.0 in de praktijk	10
1.3 Een 'Ouderbetrokkenheid 3.0 school' worden	15
Hoofdstuk 2 - De rol van schoolbestuurder en schoolleider	16
2.1 Wees een leider: neem het voortouw!	16
2.2 Organiseer een professionele dialoog	17
2.3 Verbind mensen: breng leraren en ouders tot elkaar	17
2.4 Formuleer beleid op ouderbetrokkenheid	18
2.5 Bewaar het evenwicht	18
Hoofdstuk 3 - Stap voor stap naar effectieve samenwerking	22
3.1 Tien criteria	22
3.2 Elke school is anders	23
Criterium 1 Een heldere visie op ouderbetrokkenheid	27
Criterium 2 Iedereen actief bij het schoolbeleid	31
Criterium 3 Leraren, leerlingen en ouders zijn welkom	36
Criterium 4 Ouders en leraren werken voortdurend samen	41
Criterium 5 Leraren, leerlingen en ouders zijn gelijkwaardig	50
Criterium 6 Iedereen voelt zich verantwoordelijk voor elkaar	57
Criterium 7 Samen bouwen aan het leerlingdossier	61
Criterium 8 Openheid over verbeteruggesties en klachten	65
Criterium 9 Minstens 80 procent opkomst	68
Criterium 10 Wetten en schoolregels zijn duidelijk	74
Nawoord	77
Literatuurlijst	79
Relevante websites	80

Bijlagen	81
Bijlage 1: Voorbeeld draaiboek welkomstweek	81
Bijlage 2: Voorbeeld gespreksarrangement	84
Bijlage 3: Interviewformat	86
Bijlage 4: Voorbeeld vragenlijst ouders	88
Bijlage 5: Voorbeeld school/ouderovereenkomst	91
Bijlage 6: Adviesboekje voor ouders	93
Bijlage 7: Voorbeeld van een ouderhulpkaart	95
Bijlage 8: Voorbeeld KOM-gesprek (kind-ouder-medewerker)	97

Inleiding

Ouderbetrokkenheid is ín!

Tot een paar jaar geleden hadden nog maar weinig mensen van ouderbetrokkenheid gehoord. Tegenwoordig is het een onderwerp dat volop in de schijnwerpers staat. Onderwijsinstellingen, ouder- en belangenorganisaties, de overheid, wetenschappers en andere experts: iedereen vindt de samenwerking tussen scholen, leraren en ouders ineens erg belangrijk. En dat is het ook! De vraag rijst of ouderbetrokkenheid een hype is die snel weer overwaait of dat het een blijvend thema is op de Nederlandse onderwijsagenda.

Het is nog niet zo heel lang bekend dat er een relatie bestaat tussen betrokken ouders en de leerprestaties van kinderen. Verschillende onderzoeken hebben in de afgelopen jaren aangetoond dat kinderen gelukkiger zijn, hun talenten beter kunnen ontplooiën en betere resultaten behalen op school als hun ouders en leraren met elkaar samenwerken.¹ Daar komt bij dat ouders van nu niet meer 'zomaar' een onderwijsinstelling voor hun kind kiezen, maar een weloverwogen keuze maken die aansluit bij hun eigen toekomstbeeld en verwachtingen.

Je kunt dus stellen dat men eigenlijk pas recentelijk 'ontdekt' heeft dat ouderbetrokkenheid één van de belangrijkste pijlers is van goed onderwijs. Daarmee is ouderbetrokkenheid een relatief nieuw begrip, maar in onze ogen beslist een blijvend onderdeel van de integrale kwaliteitsaanpak van scholen in het primair en voortgezet onderwijs (po/vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

Ouders zijn ouders

Het begrip 'ouderbetrokkenheid' veroorzaakt soms nog wat verwarring. Dat komt omdat er in dit stadium nog allerlei verschillende visies op ouderbetrokkenheid bestaan. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de uiteenlopende woorden die scholen voor de ouders van hun leerlingen gebruiken. Ouders zijn voor sommige scholen 'klanten' of worden aangesproken als de '(educatieve) partners' van de school.

In onze optiek kun je ouders het beste gewoon 'ouders' noemen. De emotionele betrokkenheid van ouders bij hun kind is zó uniek, dat termen als 'klant' of 'partner' de lading lang niet volledig dekken. Een ouder is immers het meest kwetsbaar als

¹ Henderson & Mapp (2002).

het gaat om zijn kind. Wel heeft de relatie tussen school en ouders enkele klant- en partnerschapskenmerken. Door als school de ouders van leerlingen ook daadwerkelijk 'ouders' te noemen en hen als zodanig te zien en te bejegenen, geef je aan respect te hebben voor hun bijzondere rol en hun specifieke, soms emotionele, belangen en communicatie. Bovendien zien ouders zichzelf natuurlijk ook in de eerste plaats als de ouders van hun kind en niet zozeer als de '(educatieve) partners' van de school.

Participeren, betrokken of verantwoordelijk?

Onduidelijkheid over wat nu precies met het begrip 'ouderbetrokkenheid' wordt bedoeld, heeft niet alleen te maken met hoe een school de ouders ziet en noemt. De term suggereert namelijk ook alsof het uitsluitend te doen is om ouders bij de school te betrekken. Dat is niet helemaal juist; ouderbetrokkenheid is veel meer dan dat. Er zijn in dit kader een paar begrippen die op het eerste oog erg op elkaar lijken, maar waarmee wezenlijk verschillende zaken worden bedoeld.

Ouderparticipatie

Als ouders meedoen met activiteiten of hand- en spandiensten verrichten op school (denk aan lees- en luizenmoeders, klus- en oversteekvaders) spreken we van **ouderparticipatie**. Een meer formele vorm van ouderparticipatie is wanneer ouders zelf het bestuur van een school of stichting vormen of zitting hebben in een medezeggenschapsraad (GMR/MR). Ouderparticipatie gebeurt vooral op school en heeft nagenoeg geen invloed op de schoolontwikkeling van kinderen, maar wordt door leerlingen, leraren en ouders vaak wel als plezierig ervaren.

Ouderbetrokkenheid

Er is sprake van **ouderbetrokkenheid** als uit het gedrag van ouders blijkt dat zij zich (mede)verantwoordelijk voelen voor de schoolontwikkeling van hun kinderen. Dat houdt in dat de ouders (emotioneel) betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind, bij zijn school en zijn leraar. De ouders tonen belangstelling voor hoe het op school gaat, scheppen voorwaarden voor het huiswerk maken en begeleiden hun kind daar zo nodig bij. Zij bezoeken ouderavonden en tonen respect voor de leraar en de school. Niet ouderparticipatie op school, maar ouderbetrokkenheid thuis levert een grote bijdrage aan de ontwikkeling en het leersucces van kinderen.² Daarom is ouderbetrokkenheid van groot belang voor vrijwel alle scholen in Nederland: van primair en voortgezet onderwijs tot aan middelbaar beroepsonderwijs.

² Cijvat & Voskens (2008).

CPS hanteert de volgende visie op ouderbetrokkenheid:

➤ Ouderbetrokkenheid is een niet-vrijblijvende en gelijkwaardige samenwerking tussen ouders en school, waarin ouders en school vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan de (school)ontwikkeling van het kind (de leerling).

Ouderverantwoordelijkheid

In het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs is het verder essentieel om onderscheid te maken tussen ouderbetrokkenheid en **ouderverantwoordelijkheid**. De ouderverantwoordelijkheid neemt af naarmate het kind ouder wordt en steeds meer op eigen benen komt te staan. Ouderbetrokkenheid blijft echter altijd bestaan, ongeacht de leeftijd van ouders en kinderen. Want het feit dat jongeren gaandeweg steeds meer verantwoordelijkheden krijgen, wil immers niet zeggen dat zij geen behoefte (meer) hebben aan betrokken ouders die het allerbeste voor ze willen. Het is voor het succes van leerlingen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs daarom evengoed van wezenlijk belang dat scholen ouderbetrokkenheid stimuleren.

Ieder kind, elke leerling heeft kortom recht op een goede samenwerking tussen school en ouders! 'Goed samenwerken' omvat veel meer dan goed communiceren met ouders. Om scholen/leraren op weg te helpen zijn er tien criteria opgesteld om te komen tot een optimale samenwerking tussen school en ouders.

Ouderbetrokkenheid 3.0

Ouderbetrokkenheid 3.0 is het logische vervolg op Ouderbetrokkenheid 1.0 en 2.0 (zie Hoofdstuk 1). Bij Ouderbetrokkenheid 3.0 werken ouders en leraren voortdurend samen om het leren en de gezonde ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen, zowel thuis als op school. Zij zoeken gezamenlijk naar nieuwe inzichten die bijdragen aan goed onderwijs en de ontplooiing van hun kind, de leerling.

Een school die werkt volgens Ouderbetrokkenheid 3.0 heeft het goed voor elkaar. Deze school voldoet aan de tien criteria die zijn opgesteld door Stichting LLO (Leraar - Leerling - Ouders). Bij deze stichting konden scholen ook terecht voor het keurmerk ouderbetrokkenheid. Sinds augustus 2013 heeft CPS zowel de tien criteria als het

keurmerk van Stichting LLO overgenomen. De tien criteria zijn licht gewijzigd waardoor ze nog meer '3.0' zijn geworden. Ook is er een speciale versie voor het mbo verschenen.

Scholen die voldoen aan tien specifieke criteria op het gebied van ouderbetrokkenheid (zie Hoofdstuk 2) kunnen in aanmerking komen voor het keurmerk. Voor meer informatie over een keuring om 'Ouderbetrokkenheid 3.0 school' te worden, zie: www.cps.nl/ouderbetrokkenheid.

Tot slot

De tien criteria voor ouderbetrokkenheid worden in deze uitgave zo gedegen mogelijk uitgelegd en aangevuld met inspirerende praktijkvoorbeelden en allerhande concrete tips, suggesties en ervaringsverhalen van schoolleiders, schoolbestuurders, leraren, ouders, bekende Nederlanders en leerlingen. Kortom, relevante kennis en informatie om over te nemen of die als basis kan dienen voor nieuwe ideeën of een geheel eigen invulling in de eigen schoolpraktijk. We wensen u veel succes!

Harry Cox
Hens Galjaard
Gerben Heldoorn
Peter de Vries